

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Poetiske Skrifter II

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Poetiske Skrifter II", i Oehlenschläger, Adam: *Poetiske Skrifter II*, udg. af H. TOPSØE-JENSEN , 1926-1930, s. L. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-oehl02val-shoot-idm140543278422368.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter II

IV.

Til sidst skal der peges paa den personlige Baggrund for »Vaulundurs Saga« og »Aladdin«. Der ligger i dem begge et Udtryk for en Livsanskuelse. Oehlenschläger har i disse rige Aar lært at tro paa sin Genius og forstaa dens Væsen. Men der er intet Aandshovmod i denne Selvfordybelse, derimod en stor menneskelig og kunstnerisk Ydmyghed, der tager den lykkelige Natur og dens Udvikling som Forsynets Gave. Og i den faste Overbevisning om Kampens Nødvendighed og moralsk opdragende Betydning indeholdes en Garanti mod al slap Selvforgudelse, mod al aandelig Dovenskab. Adel forpligter.

Mandigst er denne Trosbekendelse fremsat i Vaulundur; i hans harmoniske Natur, som Modgang ikke formaar at knække, har Oehlenschläger tegnet sit Ideal og opstillet sit Livsprogram, hvis alvorlige Oprigtighed ingen vil kunne drage i Tvivl. Og idet han har projiceret Hovedlinierne i sin Natur op til denne mægtige Taalmodets Helt, har han samtidig - i Skildringen af Vaulundurs Brødre - klaret sig sit Forhold til sine Medbejlere, uden at de dog behøver at opfattes som ligefremme Portrætter. Med Slagfidur har Oehlenschläger selv i sin hidsige »Erklæring til Publikum« (1818) sammenlignet Baggesen; endnu mere paafaldende er Ligheden mellem Eigil og Oehlenschlägers farligste Konkurrent i de unge Aar, Staffeldt, den evige Længsels Digter. Den Udførlighed, u hvormed dette Mellemværende er gjort op, skønt den egentlige Handling derved standses, kan ikke andet end pege henimod en personlig Baggrund.

Men Oehlenschläger var kun 25 Aar, da »Poetiske Skrifter« saa Lyset. Livet havde hidtil næsten kun vist sig fra sin mest smilende Side for ham. Det er derfor naturligt, at medens Vaulundur har været det høje Fremtidsmaal, har han fundet mest af sig selv i den sorgløse Aladdin. I sine Erindringer (I, 1850, Side 220 ff.) har han selv banet Vejen for Fortolkningen af Værkets første Del som en Myte paa hans kunstneriske Gennembrud. »Den naturlige Lighed, som dette Eventyr havde med mine Livsforhold, gav maaske det Hele noget Naivt og Eget, som förstærkede Virkningen. Havde jeg ikke selv i den hos mig opdagede Digterevne fundet en forunderlig Lampe, der satte mig i Besiddelse af Alverdens Skatte? Og Phantasien var mig en Ringens Aand, der bragte mig, hvorhen jeg vilde. Min Dannelse havde udviklet sig seent, men temmelig hurtigt, ligesom Aladdins, og ligesom han, havde jeg nylig lært at kiende Kiærlighed. Min Moder var død, og da jeg skrev Aladdins Vuggesang paa hans Moders Grav, flød mine Taarer over min egen Moder. Saaledes berørte denne Fabel i mange Punkter mine egne Livsforhold; jeg ironiseerte ogsaa dermed, og var mig det under Digtingen ret vel bevidst!«

I »Aladdin« ser Digteren sig tilbage. Selv Samtalen mellem Nouredin og Aladdin paa Vandringen udenfor Haverne er (vistnok med Rette) blevet tydet som en Erindring om hans første store Samtale med Steffens paa Vandringen i Frederiksberg Have. Men han ser ogsaa fremad med den sunde Ungdoms Erobrertrang ^{LII} overfor Livet. Søren Kierkegaard, som vel har sagt det dybeste Ord om Aladdin, har samtidig ogsaa karakteriseret hans unge Digter: »Det er derfor, at »Aladdin« er saa styrkende, fordi dette Stykke har den geniale, barnlige Dristighed i de mest forfløine Ønsker. Hvor mange er der vel i vor Tid, der i Sandhed tør ønske, tør begjære, tør tiltale Naturen hverken med et artigt Barns bitte, bitte eller med et fortabt Individts Raseri? Hvor mange er der, som i Følelsen af hvad der i vor Tid snakkes saa meget om, at Mennesket er skabt i Guds Billede, har den sande Commandostemme? Eller staae vi ikke Alle der som Nouredin og bukke og skrabte ængstelige for at forlange for Meget og for Lidet?« (Enten-Eller).

Imidlertid - Oehlenschlägers senere Skæbne blev jo ikke Aladdins; i hans Liv blev Kapitlet om det kæmpende Geni ikke skrevet. Man kan muligvis heri se dets Tragedie - at det netop *savnede* den store tragiske Oplevelse, som lutrede Vaulundur og gjorde Ynglingen Aladdin til Mand. Men man kan naturligvis ikke vende denne Omstændighed som en Bebrejdelse mod hans Værk eller en Kritik af dets indre Sandhed. Maalt med den virkelige Aladdins Maalestok - han, som ikke blot er det umiddelbare Geni, men det kæmpende Geni - bliver det ikke Adam Oehlenschläger, som er Aladdinskikkelsen i den danske Litteraturs Historie, men Hans Christian Andersen. Her sejrede det umiddelbare Geni, men efter Modgangens lutrende Kampe, der er Prøvestenen paa den sande Lykke.

Og Andersen vedkendte sig »Aladdins« Livsprogram. Litterært har han taget Motivet op fra »Fyrtøjet« og ned til »Lykkeper«. Og paa sit Livs største ^{LIII} Hædersdag, da Odense 1867 gjorde ham til Æresborger, bekendte han sig direkte til den paa en Gang ydmyge og stolte Lykketro, som Oehlenschläger i hans Fødselsaar havde givet digterisk Klædebon i sit skønneste Ungdomsværk.

Andersens Livs Eventyr er da »Aladdins« Retfærdiggørelse, hvis det virkelig skulde have en saadan behov. »Aladdin« er ikke blot en straalende Fantasileg; ogsaa den barske Virkelighed vedkender sig Lykkens Søn.

»Aladdins« senere Historie er et Kapitel for sig, som ikke skal behandles i denne Sammenhæng. Det skal kun nævnes, at Kritiken mod det gjorde Uret paa to afgørende Punkter. Den heftede sig ensidigt ved den lette Maade, Aladdin kom til sin Lykke paa, men oversaa den Kamp, han maatte bestaa for at bevare den.

Og den søgte - meget imod Digtets Hensigt - at fremstille dets Lykkelære som et almindeligt Livsprogram, og havde da let Spil med at advare mod de Farer, det vilde føre med sig for dem, der prøvede paa at virkeliggøre det. Oehlenschläger rammer denne Bebrejdelse ingenlunde; han var klar over, at saare Faa besidde Lykken heelt.

Baade »Vaulundurs Saga« og »Aladdin« er digtet om *den store Undtagelse*. Og den store Undtagelses Dom, ikke Pers eller Pouls mislykkede Erfaringer, er afgørende for Bedømmelsen af de to Værkers indre Sandhed.